

Osakeyhtiön oikeudellinen riskienhallinta

Muutos kohti asiakasta, eettisyyttä ja vastuunkantoa

“When written in Chinese, the word crisis is composed of two characters. One represents danger and the other represents opportunity.” - John F. Kennedy

Markkinoiden juridinen toimintaympäristö

Tiina Ojala

4.2.2019

**STOP-merkin
juristi vai
palkkansa
arvoinen
mahdollistaja?**

1. Miksi riskienhallintaa?

- **Johdon näkökulmasta:**
 - Johdon osakeyhtiöoikeudellinen vastuu
 - Johdon ja muiden vastuuhenkilöiden rikosoikeudellinen vastuu
 - Yhtiön ja johdon moraalinen vastuu (yhteiskuntavastuu)
 - Toimintaympäristön oikeudellistuminen
 - Sisäisessä tarkastuksessa johdon onnistumista arvioidaan organisaatiokulttuurin ja eettisen johtamisen perusteella.
- **Juristin näkökulmasta:**
 - Riskienhallinta on väline lähentyä liiketoimintaa ja puhua liikemiesten kanssa samaa kieltä.

2. Riskienhallinta yhtiölainsäädännössä

OYL 1:5 §: Toiminnan tarkoitus

Yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin. (*"The business of business is business."*)

... Toisaalta

OYL 1:8 §: Johdon tehtävä

Yhtiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä yhtiön etua.

- Käytännössä voiton tuottaminen on jatkuvaa tasapainottelua riskien ottamisen ja riskienhallinnan välillä
- Riskienhallinta on osa hallituksen velvollisuutta valvoa yhtiön sisäistä toimintaa (yleistoimivalta, OYL 6:6.2 §).

3. Oikeudellinen riski

- **Perinteinen määritelmä: negatiivinen tappionvaara (riidat, sanktiot)**
 - Rahoitus- ja vakuutusalan sääntelyssä (EBA, FiVa)
 - Operatiivinen riski: Liittyy kaikkeen yrityksen toimintaan ja kaikkiin toimintoihin: järjestelmät, henkilöstö, prosessit, taloushallinto, tuotantolinjat jne.
- **Uusia ulottuvuuksia:**
 - Yhdistyy yritysetiikkaan: Väärinkäytökset ja epäeettinen toiminta uutena painopistealueena
 - Positiivinen oikeudellinen riski
- **Syitä:**
 - Puutteellinen osaaminen
 - Puutteellinen ymmärrys
 - Suoranainen välinpitämättömyys – ja tätä kitketään pois etiikan keinoin!

Oikeudellisen riskienhallinnan työkalut

Yritysetiikka

- Oikeudellisen riskienhallinnan ja yritysjuristin tehtävä on huolehtia siitä, että organisaatio ymmärtää ja tosiasiallisesti välittää siitä, miten sääntely vaikuttaa koko yrityksen toimintaan.
- Painopiste oikeudenkäynneistä ja sopimusvelvoitteista väärinkäytösten ja epäeettisen toiminnan ehkäisemiseen.
 - Tämä tarkoittaa henkilötason vastuunkannon vahvistamista.
- Osakeyhtiön moraalisen arvoperustan ydin: asiakas
- Osakeyhtiön oikeudellinen päämäärä eettinen päämäärä.
 - Voitontuottaminen ei sulje pois eettisyyttä, tai päinvastoin. Voitontuottotarkoitus on väline toteuttaa yrityksen perimmäistä eettistä päämäärää eli tuottaa yhteiskunnassa tarvittavia hyödykkeitä.
- Sääntelyn tehtävä on edistää sitä, että yritykset motivoituvat oma-aloitteisesti rakentamaan ja pohjaamaan toimintansa moraalisesti tai sosiaalisesti vastuullisiin perusteisiin.

Operatiiviset työkalut

- **Organisaatorakenne ja vastuu oikeudellisista riskeistä**
- **Lakiohjeet osaksi yritystason ohjeita ja johtamisjärjestelmää**
 - Riskin mittaaminen (euroissa/ajassa ym.)
 - Asiakirjapohjat
 - Vastuut, valtuudet ja menettelytavat
- **Compliance eli oman toiminnan lainmukaisuuden valvominen ja koulutus**
- **Henkilötason vastuunkannon lisääminen:**
 - Rekrytointi ja kykyjen sitouttaminen
 - Kannusteet
 - Asemaan perustuvat vastuut ja valtuudet

Juristin taitojen merkitys

- **Juristin on ymmärrettävä liiketoimintaympäristö, asiakasnäkökulma ja oma roolinsa tässä kokonaisuudessa. Vain siten voi tuottaa todellista lisäarvo liiketoiminnalle.**
- **Ole kiinnostunut liiketoiminnasta! > Sinua arvostetaan!**
- **Sano se yksinkertaisesti! > Sinua ymmärretään ja totellaan!**
 - Haluaako juristi tehdä itseään ymmärrettäväksi vai mieluummin pysyä profession verhon suojissa?
- **Uskalla antaa selkeä kollegiaalinen mielipide!**

Toimintaympäristö muuttuu. Juridiikan on muututtava mukana.

Juridiikan, eettisyyden ja riskienhallinnan nivoutuessa yhteen nyt myös jo sääntelytasolla juridiikan ja juristin on tehtävä itsensä osaksi liikkeenjohtoa.

Oikeudellisen riskienhallinnan tehtävä on varmistaa organisaation vastuunkantokyky ja -halu. Vastuunsa kantava organisaatio pystyy ottamaan myös hallitusti riskejäkin.

Eikä tarvitse keskittyä juridiikan keinoin välttämään niitä.